

Eurooppalaiset kirjastot ja sähköisen kustannustoiminnan haasteet

Yhteiskuntamme on suurten muutosten äärellä. Media- ja informaatiomarkkinoiden muutos on eräs yhteiskuntamme suurimmista haasteista. Samalla se on sekä mahdollisuus, että uhka Euroopalle.

Eurooppalaisten politiikkojen tehtävänä on taata kaikille Euroopan kansalaisille vapaa pääsy informaatioon, koulutukseen, vapaa-ajan harrastuksiin ja sisältöihin julkisten palveluiden välityksellä. Kilpailukykyiset markkinat voivat olla innovatiivisia vain tukeutumalla hyvin koulutettuihin ja asiantunteviin kansalaisiin.

Kirjastot takaavat Euroopan kansalaisille vapaan pääsyn sisältöihin, informaatioon ja kulttuuriin. Nykyiset oikeudelliset puitteet kuitenkin hankaloittavat kirjastoja toteuttamasta näitä yhteiskunnan keskeisiä palveluja digitaalisessa toimintaympäristössä, erityisesti e-kirjamarkkinoilla.

1. Kun teos on julkaistu ja saatettu yleisön saataville takaa tekijänoikeuslaki kirjastoille oikeuden ostaa julkaistuja teoksia, kuten esim. kirjoja kirjakauppiaalta, ja lainata näitä edelleen kirjaston asiakkaille. Kirjaston toiminta ei loukkaa kirjailijan eikä muidenkaan asianomaisten oikeudenhaltijoiden oikeuksia teoksiinsa. Tästä johtuen kirjasto voi päättää hankintapolitiikkansa mukaisesti, mitä kirjoja se ostaa kokoelmiinsa edelleen asiakkailleen lainattavaksi.
2. Koska sähköinen lainaus käsitetään palveluksi, käsite jakeluoikeuden loppumisesta ja kirjaston oikeudesta lainata sähköisiä teoksia ensijakelun jälkeen ei päde. Kirjasto voi hankkia digitaalista aineistoa, kuten sähkökirjoja tai digitaalisia aikakauslehtiä, vain tekemällä lisenssisopimuksen kirjailijan tai muun oikeudenhaltijan kanssa. Oikeudenhaltijoilla on vapaus päättää teoksien käytöstä ja käyttöehdoista. Seurauksena tästä voi olla se, että kirjaston kokoelmapolitiikasta päättääkin näin ollen kustantaja tai julkaisija, eikä kirjasto itse.
3. Kirjastojen kannalta on merkittävä muutos se, että hankinta- ja kokoelmapolitiikasta päättääkin kustantaja tai muu oikeudenhaltija. Samalla Euroopan kansalaisten pääsystä sisältöihin päättäisivät oikeudenhaltijat. Muutos on merkittävä ja meidän mielestämme se ei ole hyväksyttävissä. Haasteena onkin löytää ratkaisu tähän ongelmaan.

Näin ollen EBLIDA ehdottaa:

- a. Mietintöä yhteisymmärryksessä Euroopan kustantajien yhdistyksen kanssa koskien ”kohtuullisia lisenssimalleja”;
- b. Ajantasaisesti tekijänoikeusjärjestelmää koskien e-kirjoja, e-lainauksia ja e-sisältöjä, joka mahdollistaisi kirjastojen oikeudet jatkossakin tuottaa palvelujaan Euroopan kansalaisille.

EBLIDA (*European Bureau of Library, Information and Documentation Associations*) on riippumaton eurooppalaisten kirjasto-, informaatio- ja arkistualan järjestöjen kattojärjestö.

EBLIDA (*European Bureau of Library, Information and Documentation Associations*) on riippumaton eurooppalaisten kirjasto-, informaatio- ja arkistualan järjestöjen kattojärjestö.

Yhteystiedot: eblida@eblida.org / www.eblida.org